

omainen esimerkki naistutkimuksen teoreettisesta ja käytännöllisestä haasteellisuudesta, sen avaamista uusista ja tuoreista näkökulmista. Stacey ja Price nimittäin kääntävät kysymyksen pääläelleen: »miten näin lyhyessä ajassa näinkin monet naiset ovat kiinnittyneet politiikkaan?». Ja he myös osoittavat, että olennaista ei ole aina etsiä vastauksia annettuihin kysymyksiin vaan muotoilla ne itse — tapa, joka on äärimmäisen tuttu 70-luvun naistutkimuksesta ja joka ehkä myös perustavimmin erottaa sen aiemmasta naistutkimuksesta.

Ohut vallan käsite

Tarkastelunsa tutkijat aloittavat politologisesti keskeisestä ja kiistellystä vallan käsitteestä, sen kritiikistä. Perinteinen politiikan tutkimus on heidän mukaansa keskittynyt julkiseen, viralliseen, näkyvään: formaali politiikan näyttäjä on selittänyt itse itsensä, generoinut kysymyksenasettelunsa ja vastauksensa omista, rajatuista puitteistaan. Myös vallan käsite on rajautunut vastaavasti: siitä on tullut formaalijulkinen määräytyminen.

Vallitsevan, behavioristiseksi kritisoimansa näkemyksen sijaan Stacey ja Price asettavat historiallis-kokonaisvaltaisen tarkastelutavan. Sen myötä konkreettiset ilmiöt ja niiden käsitteistäminen saavat myös uuden teoreettis-metodologisen ulottuvuuden, muuttuvat sensitiivisiksi yhteiskunnallishistorialliselle kontekstilleen. Sukupuolten keskinäissuhteen erittelyssä tämä johtaa julkisen ja yksityisen alueen historiallisen spesifisyyden painottamiseen. Kapitalistiseen tavaratuotantoon liittyvä yhteiskunnallisen elämän »sfääriytyminen» ja valtion kehitys merkitsevät myös vallan uusmuotoutumista ja uusjakoa naisten ja miesten kesken. Yhtäällä on avoin ja formaali, valtiollis-poliittisen koneiston puitteissa ilmentyvä valta, jonka ulkopuolelle naiset on historiallisesti suljettu — toisaalla peitetty ja ei-formaali, privaatin alueen puitteissa ilmentyvä valta, joka — vaikutusvaltana — on ollut myös naisten ulottuvilla, noussut heidän perhe- ja sukuyhteydestään: äidin, vaimon ja tyttären asemistaan, sukupuolten välisen työnjaon perustalta.

NAISTUTKIMUKSEN HAASTE POLITOLOGIALLE — JA POLITIIKALLE!

MARGARET STACEY & MARION PRICE:
Women, Power, and Politics. Tavistock Women's Studies, Tavistock Publications, London & New York 1981. 214 s.

Kahden englantilaisen sosiologin — Margaret Staceyn ja Marion Pricen — vastaus heille asetettuun kysymykseen »miksi naisia on poliittisesti tärkeissä asemissa vain muutama, vaikka heillä on ollut äänioikeus jo viisikymmentä vuotta?» on sinällään erin-

Kapitalismin myötä naiset ovat saavuttaneet formaalit valtiollis-poliittiset oikeudet, tunnustukseen kansalaisuudestaan; samanaikaisesti he ovat tosiasiallisesti jääneet formaalin vallan ulkopuolelle, mistä juuri naisten vähäisyys poliittisen hierarkian huipulla kertoo. Naisten yksilöityminen ja »subjektivoituminen» ei siis ole edennyt eikä etene lineaarisesti suhteessa kapitalistiseen kehitykseen. Todellisuus on ristiriitaisempi ja paradoksaalisempi kuin miltä se yleisessä — tai tutkijoiden — historiatietoisuudessa näyttääkään. Tämän vivahteikkouden tavoittaminen ja ristiriitaisen kehityskulkujen selittäminen on mahdollista vain tarkastelemalla naisproblematiikkaa julkinen-yksityinen ero ylittäen, formaalin ja ei-formaalin vallan »yhteispelin» kautta. Paradoksaalisuutta ja epälineaarisuutta tiivistäen: kapitalismia edeltävissä yhteiskunnissa naisilla ei ollut lainkaan formaalia julkista valtaa, mutta sen sijaan ei-formaalia privaattia (vaikutus) valtaa; kapitalismissa naiset ovat saavuttaneet formaalin julkisen vallan mahdollisuuden, mutta tosiasiallisesti jääneet sitä vaille menettäen samalla — kapitalistisen kehityksen myötä — myös ei-formaalin privaatin (vaikutus)vallan.

Sisäistetty toissijaisuus

Tästä näkökulmasta Stacey ja Price johtavat myös uuden kysymyksenasettelunsa. On hylättävä behavioristinen *yksilöiden* toiminnan tarkastelu politiikan formaalilla näyttämöllä ja siihen sitoutunut käsitys sukupuolesta tilastollis-biologisena kategoriana (sex) — naisten elämää ja toimintaa on tarkasteltava kokonaisuutena ja naiseus on ymmärrettävä yhteiskunnallisesti tuotettuna sukupuolena (gender). Tästä käsin on mahdollista väittää, että hämmästyttävän monet naiset ovat murtautuneet politiikan alueelle.

Englantilaiset painottavat, että äänioikeuden saavuttaminen oli vain yksittäinen uudistus; sukupuolten välinen perustava työnjako ei ole muuttunut, ei myöskään sitä koskeva ideologia. Muodollisia oikeuksia ei voida hyödyntää niin kauan kuin naiset on reaalisesti sidottu edelleen perheeseen jul-

kisen alueen ja politiikan ollessa »miesten asia». Samalla he korostavat, että valta ei lakkaa olemasta valtaa, vaikka sitä harjoitetaan piiloisesti, jopa alistettujen itsensä toimesta, heidän itsekäsitystensä dynamiikasta käsin. Nykyisellään perheinstituutio ja sen ideologisointi, familismi ylläpitävät vallankäyttäjille — miehille — suotuisaa työnjakoa, jonka peruskivenä on käsitys perheestä naisten ensisijaisena elämänalueena ja »oikeana paikkana». Hallitut — naiset — taas toimivat myös itse alistamisensa arkkitehteina sisäistämällä tätä vastaavat arvot, normit ja toimintatavat. Ennen avoimet syrjintämekanismit ovat vain anonymisoituneet, piiloutuneet, jopa »luonnollistuneet»: formaalien rajoitusten puuttuessa naisten siivullisuus politiikassa näyttää entistä selvemmin »naisluonnosta» johtuvalta.

Strategiana dikotomioiden murtaminen

Asettamuksistaan Stacey ja Price päätyvät myös vahvasti perusteltuihin strategisiin suosituksiin. Kapitalisoitumis- valtiollistumisprosessi on tuottamassa julkisen ja yksityisen alueen eron uudenlaatuista häviämistä. Perhe, joka historiallisesti on ollut naisten (vaikutus)vallan lähteenä, on muuttumassa valtion agenttien toiminnan kohteeksi samalla kun yhä useammat ennen sen piirissä toteutetuista tehtävistä ovat yhteiskunnallistuneet. Tämä yhteiskunnallistumis-ammattillistuminen merkitsee naisten aiemman ei-formaalin vallan perustan murentumista. Näin naisten vapautumisen perusorientaationa ei voi olla pitäytyminen privaatin alueen piirissä, toiminta perinteisen naiseuden puitteissa: se ei ole enää heidän hallinnassaan. 70-luvun naisliikkeen pöytäkirja on yhteiskunnallistuneen valtiollis-poliittisen koneiston ulkopuolella, sen anti-liikkeenä itse asiassa väistää ratkaisua uusintamalla vallitsevia dikotomioita ja erilaisten alistamismekanismien yhteenkietoutumista.

Valinnan varaa ei siis ole: jos naiset aikovat muuttaa maailmaa, universaalistaa yhteiskunnallisessa toissijaisuudessaan kehittämänsä yleisinhimillisesti emansipatoriset arvot ja toimintatavat, heidän on etsiydyttävä formaalin valtiollis-poliittisen vallan

lähteille, pyrittävä sen jakamiseen. Yksilöiden ja yhteisyyden, autonomian ja solidaarisuuden tähän asti luokkaristiriitaan kietyntynyt vastakkaisuus on murrettavissa vain muuttamalla yhteiskunnan perustavimmat — taloudelliset — lainalaisuudet, siis toimimalla yhteiskunnallis-julkisella alueella.

Vastaavasti ei myöskään 70-luvulla kehittyneet vastakkainasettelu »miesten kanssa sopuilevien poliittisten naisten» ja »naisten etuja edustavien feministien» kesken ole aito tai kestävä. Toisaalta on yhtä selvää, että politiikka tai poliittisten liikkeiden toiminta tai luonne ei voi jäädä koskemattomaksi: naisilla olisi niille annettavaa. Ongelmana on, miten naiset voivat nyt ratkaista osallisuuden ja integroitumisen »gordionin solmun»: mukaanmeno ei saa merkitä karaistumista rautarouviksi — tämäkin olisi vain entisten dikotomioiden uusintamista, ei todellista uudistusta. Ratkaisun yhtenä edellytyksenä Stacey ja Price vaativat poliittisten liikkeiden muuttumista, oppimista uusien naisliikkeiden epähierarkkisista toiminta- ja organisoitumismuodoista. Jäsenistön kohteistumisen myötä nykyiset poliittiset organisaatiot ovat menettämässä mielensä: ihmisten arkielämästä nousevien tarpeiden ja toiveiden kanavointi ja artikulointi olisi politiikan perustarkoitus, sen ydin. Samanaikaisesti naisten todellinen valta politiikassa on lisättävissä vain kiinteyttämällä naisliikkeiden ja poliittisissa johtosemissä toimivien naisten yhteyksiä.

Itsekritiikki tarpeen

Staceyn ja Pricen kehittelyjen lyhytkin esittely riittänee osoittamaan, että naisproblematiikan kautta voidaan kiinnostavalla tavalla tarkastella monia mitä keskeisimpiä valtiollis-poliittisen alueen ajankohdaisia tutkimuksellisia ja käytännöllisiä kysymyksiä. Pohdinnat hyvinvointivaltion kriisistä tai sen kaksoiskasvoista, puoluejärjestelmän uudelleenmuotoutumisesta, politiikan perusuonteiden muutoksesta voivat kaikki saada aineksia ratkaistuksi erilliskysymykseksi ymmärretyin naisten yhteiskunnallisen toissijaisuuden ongelmasta. Ja tu-

tustumista englantilaiseen naistutkimukseen, sen virikkeisiin voisi suositella laajemmaltikin. Se varmaankin olisi omiaan terävöittämään silmiämme vaikkapa sen suhteen, miten monin piiloisin tavoin valtiollinen reformipolitiikka on 1960- ja 70-luvuilla — tasa-arvon vuosikymmenillä — yhä uudelleen määrittänyt naiset ensisijaisesti perheen piiriin, vastoin julkituotuja tavoitteita. Tämän havaitseminen taas on luultavastikin edellytyksenä sille, että naisliikkeet — ja muutkin uudet liikkeet — voivat arvioida uudelleen suhteensa politiikkaan, nyt vailla 60-luvun illuusioita valtiollisesti välittyvästä nopeasta ja ristiriidattomasta muutoksesta. Itsekritiikkiin on kuitenkin syytä muillakin tahoilla. Voitanee kysyä, millä tavoin politiikan tutkimus ja tutkijat — tunnetusti harmaapukuisena miesjoukkona — ovat asettamalla helposti vastattavia mutta väärriä kysymyksiä omalta osaltaan tuottaneet politiikanteon nykyistä kriisiä? Kannattaisiko naistutkimus ottaa vakavastikin?

Aino Saarinen